

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.3-1.5>**В. Г. Пугач**кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології, соціології та соціальної роботи
Міжрегіональної академії управління персоналом**УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ: ПОСТ-ВЕСТФАЛЬСЬКА ПРОЄКЦІЯ**

Специфіка сучасного державного управління нині визначається багатьма процесами й тенденціями, серед яких на особливу увагу заслуговує ерозія Вестфальської системи. Девальвація її засадничих принципів стимулює теоретичну рефлексію з приводу зміни владно-управлінського статусу держави, її управлінського потенціалу. На тлі зростання ролі та значення «вільних від суверенітету» суб'єктів управлінських відносин, функціональної зміни національних кордонів, послаблення суверенітету держава вже не виступає монополістом у багатьох сферах, які раніше належали до її виключної компетенції, а поява проблем «нового типу» засвідчила, що для їх розв'язання засобів, якими володіє вестфальська модель держави, вже не досить. Отже, важливим дослідницьким завданням цієї статті є з'ясування особливостей реалізації управлінських функцій держави в межах нового (пост-вестфальського) контексту, котрий продукує для національної держави не лише загрози, виклики та ризики, але й, безумовно, нові можливості. Враховуючи досвід концептуального осмислення державного управління в умовах трансформації Вестфальської системи, у статті фіксується кілька «сюжетів», які ілюструють нове управлінське буття сучасної держави. Особливий наголос робиться на питаннях, пов'язаних з набуттям правосуб'єктності транснаціональними корпораціями та неурядовими організаціями, котрі здатні створювати нові правила й норми та нав'язувати їх національним державам. При цьому спостерігається взаємозалежність держави та недержавних акторів, що вказує на диференційований вплив глобалізаційних процесів на управлінську здатність держави. Солідаризуючись з тими науковцями, які визнають «змінену, але все ще актуальну роль національної держави», автор статті наголошує на необхідності більш ретельної розробки транснаціонального підходу до державного управління, за допомогою якого можна отримати адекватне пояснення специфіки та особливостей владно-управлінських відносин, більш чітко розуміння напрямів і тенденцій поступу держави, вдосконалення системи державного управління у пост-Вестфальську добу.

Ключові слова: Вестфальська система, держава, державний суверенітет, національні кордони, недержавні актори, управлінський потенціал держави.

Постановка проблеми. Проблема управлінської дієздатності держави належить до найбільш актуальних й обговорюваних тем сучасного державно-управлінського дискурсу. Різні точки зору щодо ролі та значення держави в управлінні суспільними процесами тим не менш сходяться на тому, що державноцентрична парадигма є нерелевантною сучасності і вичерпала свій теоретико-методологічний потенціал. Подібні висновки детерміновані процесами послаблення державного суверенітету, помітного зростання проникності національних кордонів, розмивання дихотомії внутрішньої/зовніш-

ньої сфер, посилення впливовості недержавних акторів. Для багатьох дослідників ці процеси є ознакою ерозії Вестфальської системи, а їх сумарний ефект дав змогу говорити про зменшення управлінського потенціалу сучасної держави та кризи національної державності. Тому все ширше розгортаються та поглиблюються дослідження проблем, пов'язаних з реформатуванням державно-управлінської практики, здійснюються активні науково-теоретичні та практичні пошуки нового алгоритму державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління державою, ефективності національних інститутів в умовах трансформації Вестфальської

системи перебуває у фокусі дослідницького інтересу багатьох науковців. Зокрема, американський дослідник С. Кобрін особливу увагу приділяє проблемам управління економікою. Наголошуючи на глибоких змінах в організації світової економіки та політики, Кобрін виокремлює три аспекти переходу до транснаціонального або пост-вестфальського порядку, які мають безпосереднє відношення до проблем управління економікою: «фрагментація політичної влади; розмивання межі між публічною та приватною сферами; зміни у характері й значенні географічного простору» [1]. Коментар та власні роздуми з проблем, порушених Кобріним, наводить Р.В. Агілера [2]. Американська дослідниця та експерт А.-М. Слотер вважає, що в умовах «нової реальності» є нагальна потреба розробки стратегії, яка поєднала б мистецтво державного управління з мистецтвом управління Всесвітньою мережею [3]. Обговоренню «пост-вестфальської природи» європейської політичної системи присвячені наукові доробки П. Блоккера. Помітний внесок в осмислення проблеми управління державою в контексті ерозії пост-вестфальської моделі зробили М. Вон, Ф. Геншель, Н. Гьоксель, Б. Зангл, О. Малетс та інші дослідники.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей реалізації управлінських функцій держави в умовах пост-Вестфальської доби.

Виклад основного матеріалу. Вестфальський мирний договір, укладений у 1648 р., поклав край Тридцятирічній війні в Європі та заклав фундамент системи національних держав. Рішення учасників загальноєвропейського конгресу, що проводився на території Вестфалії – історичній області на північному заході Німеччини, були зосереджені на «правилах державного будівництва, спрямованих на створення нормативного порядку, який би забезпечував новий баланс сил» [4, с. 5]. На думку М. Вона, Вестфальський порядок набув вкрай вагомого значення з трьох причин. По-перше, відбулася секуляризація міжнародної політики, її відокремлення від будь-якої релігійної основи, натомість закріпився принцип пріори-

тету національних інтересів та державної доцільності. По-друге, ствердження суверенітету та правової доктрини, відповідно до якої найвищою владою визнається влада держави, за винятком тієї, на яку держава дає свою добровільну згоду. По-третє, прийняття концепції міжнародного співтовариства, заснованої на правовій рівності держав. Усі суверенні держави володіють рівними правами й обов'язками [4, с. 5-6]. Вестфальський мирний договір зафіксував виключне право держави на розв'язання проблем у межах своєї території без зовнішнього втручання. Тож «Вестфальський мир ліквідував середньовічну систему централізованої релігійної влади, замінивши її децентралізованою системою суверенних територіальних держав» [4, с. 6]. Втім, нині діагностується криза Вестфальської системи, спровокована процесами глобалізації й транснаціоналізації. «Могутні недержавні суб'єкти, – зазначає Вон, – нині змагаються із суверенними державами. Хитромудрі моделі транснаціонального обміну конкурують з емоційними зв'язками національної ідентичності. Національні держави залучені до складних мереж транснаціонального управління, що включають корпорації, банки, міжурядові та неурядові організації. У цілому, нині світ формується силами, які кидають виклик вестфальським принципам міжнародної політики, орієнтованим на державу» [4, с. 6]. Безумовно, ці процеси позначилися на особливостях управління державою. Перш за все слід зауважити на втраті з боку держави управлінської монополії на тлі конститування поліцентричних форм управління та адміністрування. Особливо рельєфно цей сюжет представлений посиленням владно-управлінського впливу «вільних від суверенітету» («недержавних») акторів, зокрема, транснаціональних корпорацій (ТНК). Примітно, що деякі з них володіють більшою владою, ніж національні держави. На підставі аналізу даних журналу *Fortune* за 2008 р. М. Вон констатує, що, наприклад, сукупний дохід *General Motors* і *Ford* перевищив сукупний ВВП усіх країн Африки на південь від Сахари. Сукупний прибуток від продажів *Mitsubishi*, *Mitsui*, *ITOCHU*, *Sumitomo*, *Marubeni* і *Nissho Iwai*

майже еквівалентний сукупному ВВП Південної Америки [4, с. 12]. Подібна тенденція збереглася і у наступні роки. Спираючись на дані *Fortune* за 2017 р., дослідники з Амстердамського університету М. Бабіч, Е. Хеємскерк та Я. Фіхтнер констатують, що значна кількість корпорацій перебувають на одному рівні з деякими найкрупнішими економіками світу: *Walmart*, приміром, перевершує Іспанію та Австралію [5]. І хоча, як припускають нідерландські дослідники, «державна влада повертається до влади» після десятиріч глобалізації, проте, такі транснаціональні корпорації, як *Apple* та *Starbucks*, все ще володіють «феноменальною могутністю» та істотно впливають на формування міжнародної політики у своїх інтересах. Коли президент США Д. Трамп зустрівся з генеральним директором *Apple* Т. Куком з метою обговорення того, як торговельна війна з Китаєм позначиться на інтересах *Apple*, це продемонструвало, що провідні ТНК є політичними акторами, а не сторонніми спостерігачами [5]. Подібну позицію підтримує С. Кобрін, солідаризуючись з думкою Р.Б. Холла та Т. Дж. Бірстекера, які зазначали, що «хоча ці нові суб'єкти не є державами, не покладаються виключно на дії або яскраво виражену підтримку з боку держав на міжнародній арені, вони часто передають та/або, ймовірно, отримали якусь форму законної влади» [6, с. 4]. Недержавні актори здатні створювати нові правила і нав'язувати їх національним державам, які «втрачають свій суверенітет, будучи маргіналізованими під впливом недержавних акторів та глобалізації» [7, с. 71]. На цьому тлі заслуговує на увагу ще один сюжет, пов'язаний з особливостями управління державою у пост-вестфальську добу. Йдеться про набуття прав на створення первинних норм міжнародного права транснаціональними корпораціями. На думку американського дослідника Дж. Арато, це право ТНК отримали за рахунок регулюючої автономії держави. «Загальноновизнано, – пише Арато, – що держави надали приватним комерційним корпораціям значні можливості для діяльності на міжнародній арені, включаючи можливість мати міжнародну правосуб'єктність і навіть безпосередньо

реалізовувати свої права засобом обов'язкового міжнародного рішення» [8, с. 229]. Іншими словами, за останні кілька десятиріч ТНК набули статусу впливового і дедалі більш автономного міжнародного законотворця – «автора власних прав і обов'язків», тобто ТНК здійснюють саморегулювання своєї діяльності. Подібна трансформація призвела, відповідно, до суттєвого зменшення можливостей держави щодо регулювання власної діяльності в інтересах суспільства. Те, що може здаватися просто приватною юридичною угодою між корпораціями та державами, зауважує Арато, виявляється, має серйозні наслідки для внутрішнього публічного права, значно обмежуючи регулюючу автономію держави-учасника. «Ця інтернаціоналізована сила контракту являє собою ніщо інше, як здатність встановлювати значимі та обов'язкові для виконання міжнародно-правові норми, обмежуючись лише економічною сферою, але з потенційно драматичними потрясіннями для всіх сфер суспільного життя» [8, с. 231]. Отже, можна припустити, що змістовний аспект внутрішнього національного законодавства вже не є винятковою прерогативою держави в особі парламенту. Однак це не означає, що «інтернаціоналізовані контракти» девальвують статус національного законотворця. Це означає, наголошує Арато, що «ніщо у внутрішньому праві держави не може виправдати порушення інтернаціоналізованого контракту» [8, с. 231]. Тож, як цілком слушно зауважує С. Кобрін, приватна політична влада вже не є оксюмороном. Роль транснаціональних корпорацій у міжнародній політиці вже не обмежується лобіюванням. Вони «можуть встановлювати стандарти, надавати суспільні блага та брати участь у міжнародних переговорах» [1, с. 11]. Іншими словами, ТНК постають суб'єктами, котрі дедалі активніше долучаються до процесів прийняття рішень, «які раніше були прерогативою суверенних держав», а також до «розробки й реалізації правил у сферах, що колись були виключною компетенцією держави або міжнародних урядових організацій» [1, с. 11].

Незважаючи на посилення впливовості ТНК та послаблення владно-управлінських

позицій сучасної держави, все ж слід визнати їх взаємозалежність. Наприклад, транснаціональні корпорації потребують забезпечення з боку держави безпеки та захисту прав власності, своєю чергою держави відчують потребу у ТНК як роботодавців та платників податків. Крім цього, встановлюючи власні правила і стандарти, ТНК тим самим можуть доповнювати державне регулювання, особливо у країнах зі слабким регуляторним потенціалом. «Встановлення міжнародних стандартів, – зауважує В. Хауфлер, – заповнює прогалини у тих випадках, коли національні системи регулювання вступають у протиріччя або зберігають мовчання. Там, де уряди не управляють, приватний сектор робить це – часто у відповідь на вимоги груп суспільних інтересів, які не в змозі просувати їх через національні уряди. Коли ж уряди не бажають або не мають змоги ефективно управляти, потенційні лідери можуть розглядати приватне управління як цінний інструмент для досягнення державних цілей» [9, с. 29]. Тож, як зауважував американський професор Р. Вернон, котрий прагнув надати більшої наукової об'єктивності дослідженням, пов'язаним зі зростанням впливовості ТНК, обидві системи (національна держава і транснаціональні корпорації) є «потенційно корисними одна для одної, хоча й містять антагоністичні ознаки» [10, с. 23]. Між тим у своїй книзі «*Sovereignty at bay: the multinational spread of U.S. enterprises*», що побачила світ у 1971 р., професор Вернон застерігав, що результат зіткнення між двома вищезгадуваними системами може виявитися руйнівним у разі відсутності адекватної міжнародної реакції на це зіткнення [11, с. 18].

Вагому законотворчу роль відіграють й неурядові організації. На думку К. Гюнтера і Ш. Рандерія, запровадження та поширення нових транснаціональних норм у сфері прав людини й захисту довкілля належить до досягнень саме неурядових організацій. Останні впливають на національну й наднаціональну законотворчість і тим самим ставлять під сумнів правовий суверенітет держави. «У цьому контексті можна побачити нові коаліції між неурядовими організаціями, деякими урядами

та деякими суб'єктами приватного сектору, які співпрацюють у сфері розробки та реалізації прав людини і роблять внесок у зміну державної монополії в цій галузі» [12, с. 177]. Такий «тип приватизації світової політики», з одного боку, уможлиблює справедливе та ефективне розв'язання глобальних проблем, а з іншого – становить загрозу для демократичного контролю за політичними рішеннями. Однак, як наголошують Гюнтер та Рандерія, це не свідчить про втрату нормотворчої функції з боку держави, адже остання має не лише включати міжнародні норми та угоди до національного законодавства, але й забезпечувати їх виконання [12, с. 177].

Прагнучи ідентифікувати аберації в управлінні державою в умовах трансформації Вестфальської системи, не можна оминати увагою й проблему національних кордонів, значення яких було поставлено під сумнів у зв'язку з розгортанням глобалізаційних, транснаціональних та інтеграційних процесів. Як відомо, у 90-х рр. ХХ ст. набула поширення теза відомого японського дослідника К. Омае про «світ без кордонів», яка відображала «як оптимізм, пов'язаний із закінченням «холодної війни», так і перспективи, зумовлені глобалізацією» [13]. Низка авторитетних учених наголошували на ерозії національних кордонів, зменшення значення територіальних форм організації. Наприклад, видатний англійський соціолог польського походження З. Бауман зауважував, що остання чверть ХХ сторіччя «увійде в історію під назвою «Велика війна за незалежність від простору». У ході цієї війни, підкреслював науковець, «відбувалося послідовне й невблаганне звільнення центрів прийняття рішень (а також тих розрахунків, на основі яких ці центри приймають свої рішення) від територіальних обмежень, пов'язаних із прив'язкою до певної місцевості» [14, с. 11]. Втім, дозволимо собі погодитися з тими науковцями, котрі вказують на «передчасний ентузіазм» щодо «світу без кордонів». Безумовно, функції державних кордонів дещо девальвувалися в контексті глобальних торгових, фінансових та інформаційних потоків. Вочевидь, навряд чи знайдуться

ті, хто стане категорично заперечувати, що глобалізаційні та інтеграційні процеси впливають і в майбутньому впливатимуть на роль та значення державних кордонів і територіального суверенітету. Іншими словами, «нова динаміка матеріальної мобільності та комунікації передбачає нову реальність кордонів у XXI столітті» [15, с. 1206]. Проте нині доречніше говорити про «перебудову або перегляд» територіальності, ніж про її зникнення або розмивання. На цій обставині наголошує серед інших американський дослідник Л. Кокс. Треба бути поганим спостерігачем сучасних реалій, зауважує Кокс, щоб не визнавати тенденцій щодо порушення кордонів [16, с. 7]. Втім, це лише виклик, а не незворотний процес або доконаний факт. Кокс переконаний, що слід зважати і на контр-тенденції (детериторіалізація й ретериторіалізація), які дають змогу говорити про диференційований вплив глобалізаційних процесів на національні кордони, суверенітет та, зрештою, на управлінські можливості держави. Наприклад, Кокс вважає недоречним констатувати «кінець суверенітету» або навіть його помітне послаблення, оскільки він ніколи не був абсолютним та неподільним. «Державний суверенітет, що розглядається як абсолютний та неподільний, слід розуміти як стан, до якого прагнуть держави, а не як умову, що обов'язково їх визначає» [16, с. 7]. Диференційований вплив глобалізації простежується і щодо управлінських можливостей держави. У певних сферах, наприклад, економіці, держава помітно втратила, натомість в інших – зберегла або навіть посилила свої позиції. Як зауважує голландська дослідниця С. Сассен, «коли йдеться про мігрантів та біженців <...> національна держава вимагає минулої своєї величі, відстоюючи суверенне право контролювати свої кордони» [16, с. 8]. Зрештою, і сама глобалізація передбачає наявність територіальних форм організації. «Глобалізація являє собою діалектичний процес, в межах якого потоки капіталу, товарів, людей та інформації постійно прискорюються та географічно розширюються, водночас створюючи, відтворюючи та перелаштовуючи територіально фіксовані

інфраструктури... Відповідно, глобалізація не лише розгортається «у глобальному масштабі», але й не суперечить «субглобальним» політичним кордонам і формам територіальної організації... Навпаки, глобальні відносини охоплюють субглобальні форми територіальності, залежать від них і фільтруються через них» [16, с. 11].

Висновки і пропозиції. Інтелектуальний контекст, в якому розвиваються сучасні уявлення про управління державою, значною мірою детерміновані ерозією Вестфальської системи, виникненням проблем «нового типу», для розв'язання яких засобів, котрими володіє вестфальська держава, вже не досить. Сучасний світ, «занурений у пост-вестфальський перехід», має невиразне уявлення про майбутнє держави, її управлінську роль та значення. З упевненістю можна говорити лише про те, що тривають суттєві зміни у номенклатурі функцій, сфері компетенції держави. Для багатьох учених й аналітиків комбінація цих та інших змін є свідченням остаточного занепаду держави. Втім, автор цієї статті солідарний з тими науковцями, котрі визнають «змінену, але все ще актуальну роль національної держави». Питання, порушені у статті, засвідчують потребу у новій, транснаціональній оптиці, за допомогою якої можна отримати адекватне пояснення специфіки та особливостей владно-управлінських відносин в умовах трансформації Вестфальської системи, сформувані більш чітко розуміння напрямів і тенденцій поступу держави, векторів вдосконалення системи державного управління.

Список використаної літератури:

1. Kobrin S.J. Globalization, Transnational corporations and the Future of Global Governance. *Handbook of Research on Global Corporate Citizenship* / ed. by A.G. Scherer and G. Palazzo. Cheltenham and Northampton, 2008. P. 249-272.
2. Aguilera R.V. Governance in a Transnational Era: Stephen J. Kobrin and the Post-Westphalian Reality. *Advances in International Management*. 2011. June. P. 33-42. URL: https://www.researchgate.net/publication/228273238_Governance_in_a_Transnational_Era_Stephen_J_Kobrin_and_the_Post-Westphalian_Reality.

3. Slaughter A.-M. How to Succeed in the Networked World. A Grand Strategy for the Digital Age. *Foreign Affairs*. 2016. November/December. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2016-10-04/how-succeed-networked-world>.
4. Vaughan M. After Westphalia, whither the Nation State, its People and its Governmental institutions? *The International Studies Association Asia-Pacific Regional Conference: Paper For Presentation*. Brisbane : The University of Queensland, 2011. P. 1-22. URL: <https://core.ac.uk/reader/15137505>.
5. Babic M., Heemskerk E., Fichtner J. Who is more powerful – state or corporations? *The Conversation*. 2018. July 10. URL: <http://theconversation.com/who-is-more-powerful-states-or-corporations-99616>.
6. Hall P.B., Biesteker T.J. The emergence of private authority in the international system. *The Emergence of Private Authority in Global Governance* / by ed. P.B. Hall and T.J. Biesteker. Cambridge, 2002. P. 3-22. URL: <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam033/2002023443.pdf>.
7. Tutuianu S. Towards Global Justice: Sovereignty in an Interdependent World. The Hague : T.M.C. Asser Press, 2013. 264 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/300219235_Redefining_Sovereignty_From_Post-Cold_War_to_Post-Westphalia.
8. Arato J. Corporations as Lawmakers. *Harvard International Law Journal*. 2015. Vol. 56, No 2. P. 229-295. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2585214.
9. Haufler V. A Public Role for the Private Sector: Industry Self-Regulation in a Global Economy. Washington D.C. : Brooking Institution, 2001. 160 p.
10. Babic M., Fichtner J., Heemskerk E.M. States versus Corporations: Rethinking the Power of Business in International Politics. *The International Spectator*. 2017. Vol. 52, No 4. P. 20-43. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03932729.2017.1389151?needAccess=true>.
11. Vernon R. Sovereignty at bay: the multinational spread of U.S. enterprises. New York : Basic Books, 1971. 326 p. *This Week's Citation Classic*. 1985. No 3. P. 18. URL: <http://garfield.library.upenn.edu/classics1985/A1985TZ13200001.pdf>.
12. Schuppert G.F. The World of Rules. A Somewhat Different Measurement of the World / Translated from the German original by R. Barrett. Frankfurt am Main : Max Planck Institute, 2017. 359 p. URL: https://www.rg.mpg.de/gplh_volume_10.
13. Paasi A. Borderless worlds and beyond: challenging the state-centric cartographies. *Borderless World for Whom? Ethics, Moralities and Mobilities* / ed. by Paasi A., Prokkola E.-K., Saarinen J., Zimmerbauer K. New York, 2019. P. 21-36. URL: https://www.academia.edu/36764288/Paasi_A_2019_Borderless_worlds_and_beyond_challenging_the_state-centric_cartographies._In_Paasi_A_Prokkola_EK_Saarinen_J_and_K_Zimmerbauer_eds._Borderless_worlds_for_whom_Ethics_moralities_mobilities._Routledge_pp._21-36.
14. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / пер. з англ. І. Андрущенко. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с.
15. Diener A.C., Hagen J. Theorizing Borders in a "Bordersless World": Globalization, Territory and Identity. *Geography Compass*. 2009. Vol. 3, No 3. P. 1196-1216. URL: <http://fliphtml5.com/tkpa/gckp/basic>.
16. Cox L. Border Lines: Globalisation, De-territorialisation and the Reconfiguring of National Boundaries. *Conference of the Centre for Research on Social Inclusion: conference paper 27-28 September 2004*. Sydney : Centre for Research on Social Inclusion, Macquarie University, 2004. P. 1-18. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Border-lines-%3A-globalisation%2C-de-territorialisation-Cox/99ce6a2c3af7c7d873286fe4dc29217f4ec5afc2>.

Puhach V. Public administration: post-westphal projection

The specifics of modern government are now determined by many processes and trends, among which the erosion of the Westphalian system deserves special attention. The devaluation of its fundamental principles stimulates theoretical reflection about the change in the administrative status of the state, its managerial potential. Simultaneously with the growing role and importance of "free from sovereignty" subjects of administrative relations, the functional change of national borders, the weakening of sovereignty, the state no longer monopolizes in many areas previously belonging to its exclusive competence, and the emergence of "new type" problems has testified that they can't be solved by means of the Westphalian model of the state. Therefore, an important research objective of this article is to find out

the peculiarities of the implementation of administrative functions of the state within the new (post-Westphalian) context, which causes not only threats, challenges and risks for the nation-state, but new opportunities as well. Taking into account the experience of conceptual comprehension of public administration in the conditions of transformation of the Westphalian system, the article identifies several "plots" illustrating new managerial existence of the modern state. Particular emphasis is placed on issues related to the acquisition of legal personality by transnational corporations and non-governmental organizations, which are capable to create new rules and regulations and bind them to national states. The interdependence of the state and non-state actors is observed, which indicates the differentiated influence of globalization processes on the state's management capacity. In solidarity with those scholars who recognize the "altered but still relevant role of the nation-state", the author emphasizes the need for a more thorough development of a transnational approach to public administration, through which one can obtain an adequate explanation of the specifics and features of governmental relations, more a clear understanding of the directions and tendencies of the state progress, improvement of the system of public administration in the post-Westphalian era.

Key words: *Westphalian system, state, state sovereignty, national borders, non-state actors, managerial potential of state.*